

" 't S E G H E N - W A E R T "

Kwartaalblad van de vereniging

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

4e jaargang

no. 14

oktober 1985

Opgericht 12 januari 1949

Dagelijks bestuur Historisch Genootschap:

H.J. Oskam	voorzitter
Van Ostadestraat 1	tel. 16.41.00
A. van Noort	secretaris
Mauritsstraat 8	tel. 16.35.59
A.C. Switzar	tel. 31.29.07
Voorhamstraat 41	penningmeesters
P. van den Dool	
Dunantstraat 315	tel. 16.47.73

Archivaris:

R. Grootveld tel. 41.90.12
Redelaan 54

Bestuur Archeologische Werkgroep:

G.C. Dullaert	voorzitter
Savelsbos 14	tel. 51.78.60
D. v.d. Kolk	secretaris
Coornherthove 32	tel. 21.18.08
mv. A. v. Vulpen-Roos	penningmeester
P.C. Hoofdstraat 22	tel. 16.48.72

Redactie:

A. van Noort	tel. 16.35.59
Mauritsstraat 8	
T. Schmidt	tel. 16.69.55
Stationsstraat 66	
J. Stoffer	tel. 31.14.79
Voorhamstraat 38	

Familiewapens.

Eén onzer bestuursleden, de heer C.A.L. van Wieringen, Mauritsstraat 10 tel. 163764 opperde op de laatstgehouden bestuursvergadering het idee een onderzoek in te stellen naar familiewapens van Zoetermeerse ingezetenen. Misschien dacht u, dat het voeren van een familiewapen uitsluitend een privilege is (of was) van adellijke personen, maar die gedachte is beslist onjuist.

Mocht hiervoor belangstelling bestaan, dan is het wellicht mogelijk te komen tot oprichting van een werkgroep "Familiewapens", die dan tot taak zou kunnen krijgen: het onderzoek naar ontstaan, ouderdom en betekenis van Zoetermeerse familiewapens. Het bestuur ziet uw reacties met spanning tegemoet. U kunt hiervoor bovengenoemd telefoonnummer bellen. Wie weet is Zoetermeer ook in dit opzicht rijker dan we denken.

A. van Noort.

"Oud Soetermeer" groeit uit zijn jasje.

In het Streekblad hebt u een paar weken geleden een samenvatting kunnen lezen van een brief, die door het bestuur van "Oud Soetermeer" is gestuurd aan B. & W. en aan alle gemeenteraadsleden. Wij zijn van mening dat onze leden inzage moeten hebben van de volledige brief. Vandaar dat u die brief hieronder in extenso vindt afgedrukt.

Mocht u -op welke wijze dan ook- in staat zijn het in die brief vermelde verzoek te ondersteunen, dan zullen wij dat zeer op prijs stellen.

Misschien hebt u relaties met leden van de gemeenteraad....?

Oud Soetermeer

Secretariaat: Mauritsstraat 8
2712 CW Zoetermeer
Telefoon 079 - 163559
Giro: 342 6901

Onderwerp: Nieuwe behuizing
"Oud Soetermeer".

Zoetermeer, 26 september 1985.

De Vereniging Historisch Genootschap "Oud Soetermeer", opgericht in 1949, kampt met een steeds groeiend ruimtegebrek. Moesten zij het tot 1976 geheel zonder eigen onderkomen stellen, in dat jaar werd haar van gemeentewege het oude politiebureau aan de Julianalaan 21 in huur toegewezen; een ruimte, waar "Oud Soetermeer" zeer blij mee was als eerste aanzet om tot een eigen Zoetermeers museum c.a. te komen. Bovendien huurt zij sinds 1983 - ook van de gemeente Zoetermeer - een houten schoollokaal aan de 5-Meistraat. Laatstgenoemde lokaliteit schijnt op zeer korte termijn echter gesloopt te zullen worden en voldoet bovendien totaal niet aan de noodzakelijke veiligheids eisen (inbraak- en brandgevaar).

Intussen zijn de omstandigheden ingrijpend gewijzigd:

1. In 1971 werd, als werkgroep van "Oud Soetermeer" opgericht de Archeologische Werkgroep Zoetermeer (A.W.Z.). De activiteiten van deze werkgroep hebben zich in de laatste jaren enorm uitgebreid en waren zeer succesvol (als voorbeeld wordt genoemd: het opsporen van de resten van het oude "Palensteyn" aan de Dorpsstraat). Dit bracht met zich mee een steeds groter wordende hoeveelheid opgravingsresultaten en een nog steeds groeiende behoefte aan materieel.
2. Het ledental van "Oud Soetermeer" is in enkele jaren meer dan verdubbeld en groeit nog steeds.
3. Mede door het onder 1. en 2. genoemde breidt het aantal activiteiten van "Oud Soetermeer" zich steeds meer uit, o.a. wordt momenteel gewerkt aan het vormen van nog meer werkgroepen, b.v. archiefonderzoek en het interviewen van oude Zoetermeesters.
4. Eén van de doelstellingen van "Oud Soetermeer" is, om - in samenwerking met zusterverenigingen uit Benthuisen, Berkel, Bleiswijk, Hazerswoude, Leidschendam en Pijnacker - te komen tot de oprichting van een, in Zoetermeer te vestigen, streekmuseum, waarin o.a. wisselende exposities opgezet zouden kunnen worden.

Gelet op het bovenstaande en mede gezien het feit, dat de reeds genoemde ruimte aan de Julianalaan veel te klein is, heeft "Oud Soetermeer" dringend behoefte aan ruimten voor:

- a. een (regionaal) museum;
- b. haar archief (o.a. duizenden foto's van Zoetermeer en haar bewoners en vele documenten);
- c. vergaderingen van bestuur en werkgroepen;
- d. het opslaan van opgravingsvondsten;
- e. het restaureren van opgravingsvondsten;

- f. een laboratorium voor vondstenonderzoek;
- g. het opslaan van A.W.Z. - materieel (pompen, kruiwagens, fietskarren, meetapparatuur, graafgereedschap enz.);
- h. de bibliotheek, die ook steeds groeit;
- i. een eventueel te realiseren blijvende expositie, gewijd aan het Zoetermeers verzet in de jaren 1940 - 1945 (een tentoonstelling over dit onderwerp in de Oudheidkamer in mei j.l. trok zeer veel belangstelling);
- j. wisselende exposities te organiseren met genoemde zusterverenigingen en/of particuliere verzamelingen.

Om in dit ruimtegebrek te voorzien, verzocht "Oud Soetermeer" reeds in 1980 (brief no. 80/6562, afd. IX) in aanmerking te komen voor het "Oude Huys" aan de Dorpsstraat 5, zodra dit voor het huisvesten van gemeentelijke diensten niet meer nodig was.

Uit het recentelijk verschenen concept-welzijnsplan blijkt echter, dat voor "Oud Soetermeer" nog geen rekening is gehouden met een ruimere behuizing, reden waarom "Oud Soetermeer" bezwaar aantekent tegen dit welzijnsplan.

Resumerende:

het Bestuur van de Vereniging Historisch Genootschap "Oud Soetermeer" doet een dringend beroep op u een voorstel, om het "Oude Huys" aan haar te verhuren, te willen ondersteunen. Uiteraard moet de financiële kant van de zaak dan nog verder geregeld worden, maar h.i. moet ook daar een bevredigende oplossing mogelijk zijn.

Zoetermeer: een stad met een toekomst, maar tevens met een verleden en ook dat is "het bekijken waard!".

Vertrouwende op uw steun in deze, verblijft namens bestuur en leden,

met de meeste hoogachting

w.g. H.J. Oskam , voorzitter.

w.g. A.van Noort , secretaris.

LEDENBESTAND

Nieuwe leden:

J. van Schijndel, Saffier 2 Berkel en Rodenrijs
 H.M.J. Windmeijer, Herikerberg 86
 Ds. T. Poot, Kersengarde 33
 mv. A. Hoetink, Stationsstraat 49
 H. Hofman, Karel Doormanlaan 179
 mr. C.P. Kool, Munnikenland 31
 Prof. ir. I.J. Boxma, Osyiaan 19
 L.J. Beckerhoff, Lessingzijde 19

Helaas meenden acht leden (om diverse redenen) te moeten bedanken.

Wij hadden zo graag gezien, dat nog dit jaar de grens van 300 leden zou worden bereikt c.q. overschreden. U kunt ons natuurlijk helpen door het aanbrengen van één of meer nieuwe leden. 't Gaat nog om een tiental leden. Dat moet toch kunnen? Laat familie, bureu en kennissen dit blad eens lezen. Dat is toch een kleine moeite, die -naar we stellig verwachten- nieuwe leden zal opleveren. 't Valt ons overigens op, als we de ledenlijst bekijken, dat juist in de oude kern van Zoetermeer het aantal leden betrekkelijk klein is en weinig groei vertoont, zodat de ledengroei hoofdzakelijk uit de nieuwe wijken afkomstig is. Dat laatste is natuurlijk wel een verheugend feit, want het wijst erop dat ook bij de niet-in-Zoetermeer geboren ingezetenen het historisch besef groeiende is. En dat is wel nodig ook, willen we met z'n allen iets kunnen redden van wat ons in Zoetermeer nog rest uit het verleden. Er is al zoveel verdwenen.

Wilt u voorbeelden?

- Waar zijn al onze watermolens gebleven?
 op 3 na: gesloopt!

- Waar is het pittoreske kwakeltje (voor niet-inge-
 wijden: een boogvormig voetgangersbruggetje) aan
 het eind van het bebouwde gedeelte van de Leidse
 Wallen gebleven?
 Gesloopt!

- Waar is de prachtige en kostbare marmeren gang uit
 het "Oude Huis" gebleven?
 Gesloopt!

Laten we dus proberen te redden wat nog te redden
 is. Gelukkig hebben we nog wat leuke geveltjes in de
 Dorpsstraat. We hebben nog prachtige oude boerderij-
 en o.a. langs de Voorweg en de Zegwaartseweg.

Dus samen onze schouders er onder. Hoe meer leden
 we hebben, hoe meer invloed we kunnen uitoefenen!

A. van Noort.

— OPROEP —

Wie helpt ons aan.....?

Waarom? Aan alles wat nodig is voor de inrichting van een museum, werk- en vergaderruimten enz. We hopen namelijk dat we binnenkort de beschikking zullen krijgen over meer ruimte.

Wat hebben we zoal nodig (en liefst zo goedkoop mogelijk, want veel geld heeft "Oud Soetermeer" niet): vitrines, tafels, stoelen, panelen, bureaus, archiefkasten, enz.

Hebt - of weet- u dus iets wat geschikt voor ons is, dan graag even een telefoontje naar één van de leden van de werkgroep "Vorbereiding verhuizing": 164100 - 817860 - of 166955.

A. van Noort.

Jaarvergadering

Verzamelaars.....opgelet!

Onze vereniging hoopt donderdag 21 november haar najaarsledenvergadering te houden (zie voor de volledige agenda de uitnodiging bij dit nummer). Het bestuur heeft gemeend nu eens niet een spreker -al of niet met dia's- uit te nodigen om de avond na het huishoudelijk gedeelte te vullen, maar leden (en ook niet-leden uit Zoetermeer) de gelegenheid te geven hun particuliere verzameling te tonen. We denken aan ansichtkaarten, bidprentjes, belastingplaatjes, geboortekaartjes enz. enz. Om één en ander goed te kunnen organiseren willen we graag van te voren weten: wat heeft u te bieden en hoeveel m2 hebt u daarvoor nodig. Dit laatste i.v.m. het inrichten van de zaal. We doen een drngend beroep op u hieraan uw medewerking te willen verlenen. Dan kunnen anderen ook eens kennisnemen van uw hobby. Het wordt beslist geen beurs, er wordt dus niets geruild, gekocht of verkocht. Uw schriftelijke reacties met bovengevraagde informatie zien we graag uiterlijk 15 november van u tegemoet op het secretariaat Mauritsstraat 8 2712 CW Zoetermeer, tel. 079-163559.

DE ZOETERMEERSE KAASHAL

voor:

**BOERENKAAS
GOUDSE KAAS
BUITENLANDSE KAAS
VERS GEBRANDE
NOTEN**

en

BOERENKARNEMELK

**KOOPCENTRUM DORPSSTRAAT
TEL. 163445**

**KOOPCENTRUM MEERZICHT
TEL. 215037**

ZOETERMEER

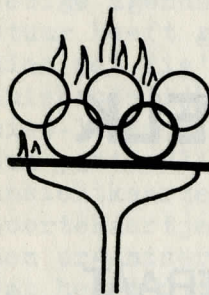
Adviezen voor uw interieur.

Bij Decorette Roos weten ze er wel raad mee! In behang altijd de nieuwste dessins (± 1000 soorten) met bijpassend gordijnstof, dekbed, lampen en vloerbedekking.

En....natuurlijk alles wat met verf e.d. te maken heeft!

DECORETTE ROOS

Molenstraat 3 - Zoetermeer - Telefoon 164138

LYMPUS

bar bistro

voorweg 107

079- 2106 39

2716 nh zoetermeer

tekst overbodig

al 7 jaar één begrip voor
de sportieve zoetermeerder

Rubriek voor onze Leden

Vliegtuigen in Wereldoorlog II.

Eén onzer leden stelt een onderzoek in naar vliegtuigen, die in de jaren '40 - '45 op Zoetermeers grondgebied of naaste omgeving zijn terechtgekomen. Het gaat in hoofdzaak om drie vragen:

1. Waar zijn ze geland resp. neergestort?
2. Wanneer was dat?
3. Wie heeft toen iets uit -of van- die vliegtuigen "georganiseerd" (zo heette dat toen!)?.

Ieder die hierover inlichtingen kan verschaffen, wordt verzocht contact op te nemen met Ben van der Ven, Osyiaan 15, tel. 310994 te Zoetermeer. Elke tip, hoe klein ook, is welkom.

A. van Noort.

"Dorpspraat".

Onder deze titel willen wij regelmatig één of meer eenvoudige verhaaltjes of anekdote's afdrucken die echt gebeurd zijn in het oude Zoetermeer of Zegwaart.

Wij dachten dat het een aandige bijdrage zou zijn om het oude Zoetermeer/Zegwaart en de mensen die er woonden (wonen) enigszins levend te houden.

Daar sommige van deze verhaaltjes of anekdote's van een cassetteband overgenomen zijn, zou het kunnen voorkomen, dat namen of situaties misschien hier en daar niet geheel kloppen.

Voor eventuele op- en aanmerkingen houden wij ons dan ook gaarne aanbevolen. Heeft uzelf ook een leuk verhaal of anekdote stuur hem dan naar één van de redactie-leden, voorin dit blad genoemd.

De redactie.

Dorpspraat 1.

"De oude Wieriks".

De oude Wieriks was aanzegger op het dorp. Op een dag kwam hij bij de dames Visser om aan te zeggen.

Die hadden een brede sloot voor de deur met veel kroos erop. De oude dames lieten hem echter erg lang wachten, misschien hadden ze het bellen niet gehoord. Toen ze eindelijk opendeden zei hij: "Nou verdom ik het, nou zeg ik niet wie er dood is". Hij draaide zich woest om en liep pardoos de sloot in, omdat daar zo dik het kroos op lag. Hij ging kopje onder in de baggersloot met z'n zwarte pak aan.

Hij was ook koster.

Toen we nog klein waren, zaten we achter in de kerk op die kleine hoge bankjes, de "honderdmorrege" noemden ze die. Er waren er zes. In het begin waren we wel stil, maar dat ging gauw over, want je moest twee uur in de kerk zitten.

Dan kropen we onder die "honderdmorrege" en gingen zitten kaarten, met zo'n heel klein kaartspelletje, dat ze vroeger hadden.

Nou dan was 't lachen en giechelen. Oude Wieriks kwaad, maar hij kon ons nooit krijgen onder die banken.

Overgenomen en aangepast van een band uit het dialect-onderzoek.

T. Schmidt.

Stads- en dorpskernarcheologie.

Archeologie is een jonge wetenschap. Daarbinnen is de Stads-kernarcheologie zoal niet een nakomertje te noemen, dan toch zeker één van de jongere spruiten.

Ik zie in de ontwikkeling van de stads-kernarcheologie hier te lande vier stadia.

Hun startpunten vormen een chronologische reeks. Daarin is de beweging te bespeuren, die eigen is aan ontwikkeling. De duur van de stadia is van plaats tot plaats echter zodanig ongelijk, dat ze over het geheel genomen zowel na als naast elkaar kunnen voorkomen.

Het eerste is het stadium der pioniers. Het wordt gekenmerkt door het optreden van enkelingen met een grote historische belangstelling voor hun woon-

plaats of dorp. Hun belangstelling is antiquarisch gericht. Zij zijn geneigd van alles te verzamelen dat toevalligerwijs uit de bodem opduikt; potjes uit een beerput, een stuk stadsmuur, een fragment beeldhouwwerk, oude munten, enz. Het verzamelen gebeurt doorgaans nogal a-selectief. Veel plaatselijke musea en oudheidkamers staan nog steeds vol met de oogst van hun enthousiasme.

Echter, wanneer de schijnbaar losse gegevens in goed verband geplaatst worden, kan de wetenschappelijke waarde van al dit verzamelen blijken.

Het stadium der pioniers is vooral verbonden met de stadskernarcheologie in de 19e en vroege 20e eeuw. Door de niet aflatende interesse van de pioniers kon ook bij een bredere groep van ge-interesseerden het besef ontstaan, dat de ondergrond van de eigen stad of het eigen dorp wel eens archeologisch waardevol zou kunnen zijn. Natuurlijk, "men" wist dat deze vorm van onderzoek heel gebruikelijk is in de oude steden van de klassieke wereld. Maar dat een vergelijkbare rijkdom aan gegevens zich ook onder onze eigen voeten zou bevinden....

Waar dan dit besef doordrong brak het tweede stadium aan: de erkenning van de rijkdom van het bodemarchief.

De stads- en dorpsondergrond valt te beschouwen als een rijk gevuld archief, waarin grondsporen en vondsten als archeologische documenten liggen opgeslagen.

De vaststelling van de rijkdom van het bodemarchief roept als vanzelf de vraag op naar het beheer ervan. En dan slaat mij meteen de schrik om het hart. Want het is niet gering aan welke aanslagen en vernielingen dit archief permanent bloot staat. Het besef van de erosie en de hiermee samenhangende bedreiging van het bodemarchief vormt het derde stadium in de ontwikkeling. In Nederland is dit stadium in de 60-er en 70-er jaren bereikt, toen diep ingrijpende veranderingen in tal van binnensteden in uitvoering kwamen. Bij de pakken neerzitten hielp niet. Er moesten maatregelen genomen worden om het ergste gevaar te keren. Dit houdt ondermeer in dat niet al-

leen al datgene wat onvermijdelijk moet verdwijnen vooraf gedocumenteerd wordt, maar dat men ook door een gericht planologisch beleid binnen de stad de verdere afkalving van het bodemarchief actief tegengaat. Met de constatering dat het bodemarchief vol en rijk is zijn we er echter niet. Evenmin is het hijgend verzamelen van steeds maar nieuwe gegevens voldoende. Want onontkoombaar doemt de vraag op: waar dient het allemaal toe. De koestering van het verleden alleen is een ontoereikend antwoord. Aan die emotie moet meer richting gegeven worden. Zij moet gemodelleerd worden tot kennis en wetenschap. Waar dit gebeurt begint een nieuw stadium in de stadskernarcheologie, het vierde.

Het blijkt dat tijdens de late middeleeuwen in diverse gebieden een sterke wederzijdse beïnvloeding van het (oorspronkelijke) platteland en de (nieuwe) stad is opgetreden. Een beïnvloeding die ook in beide zijn archeologische sporen blijkt te hebben achtergelaten. Van daaruit is te pleiten voor een nieuw concept van streekgerichte stadsarcheologie, zo men wil van stadsgerichte streekarcheologie. Een interessante gedachte die in dit vierde stadium, het stadium van nieuwe kaders, nieuwe modellen, zeker thuis hoort.

Moet nu alle toekomstige stadskernarcheologie gekneet worden binnen de kaders als hierboven geschetst? Ik geloof van niet. Het zou allicht tot verstarring leiden. Stadskernarcheologie is niet alleen een nakomertje, zij heeft zich in haar korte bestaan ontwikkeld tot een veelzijdige wetenschap. Er zijn zoveel vormen om haar goed te bedrijven. Zo kunnen we uitgaan van de algemene bewoningsgeschiedenis ter plaatse. Vanaf de oudste vondsten - die niet zelden tot in de prehistorie teruggaan - worden de verschillende fasen van bewoning tot en met de stad geanalyseerd. De relatie van de stad tot zijn directe omgeving is een aspect dat ik eerder reeds aanroerde. Het leidt er in dit geval toe dat de stadsarcheologische onderzoeker zich niet tot de stadskern alleen kan beperken. Ten derde is er het thema van een stad als zelfstandig fenomeen.

Dit houdt in een archeologisch onderzoek naar ontstaan, ontwikkeling en leefwijze binnen een bepaalde stad in de verschillende perioden van haar bestaan. Ook de vergelijking met analoge ontwikkelingen in andere steden valt binnen dit thema.

De veelzijdigheid van ons onderwerp brengt met zich dat er plaats is voor een breed spectrum van onderzoekers uit verschillende richtingen. Het enthousiasme van de enkelingen uit het eerste stadium is in het tweede stadium overgenomen door de groep van amateur-archeologen. Het is een kracht die door de blijvende emotionele lading van niet te evenaren sterkte is. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zij voor een goed resultaat in de volgende stadia even onontbeerlijk blijft.

Iets van de ontwikkelingen, die zich in de nog jonge stadskernarcheologie hebben voorgedaan, heb ik gepoogd weer te geven.

Volledig ben ik daarin niet geweest, dat ben ik mij bewust. Wel hoop ik aangetoond te hebben dat het zeer de moeite waard is, zonet noodzakelijk, zich met kracht voor deze mooie zaak in te zetten.

Maar ook ben ik mij bewust, dat wij niet de pretentie mogen hebben alle vragen in één generatie van onderzoek(ers) te kunnen oplossen. De klemmende vraag, hoeveel tijd van leven ons nog gegeven zal worden, blijft onbeantwoord.

(Vrij naar H. Sarfaty, in Westerheem XXXIV
2/3-1985)

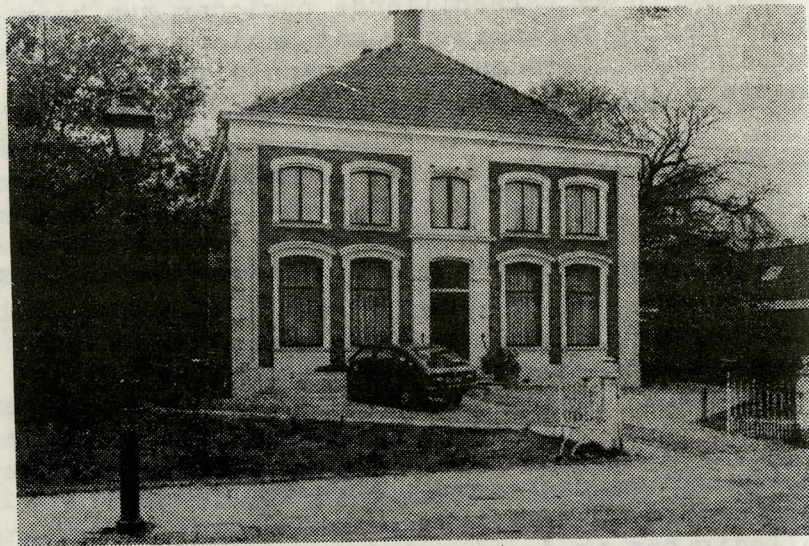
Met leedwezen hebben wij kennisgenomen van het onverwachte overlijden van ons lid de heer Gerard van den Broek.

Wij condoleren de familie en wensen hen veel sterkte om dit verlies te dragen.

Bestuur en redactie
van Oud Soetermeer.

Zijn vrienden van
de Archeologische
Werkgroep Z'meer.

Korte geschiedenis van 't Oude Huis,
Dorpsstraat 7 te Zoetermeer.

Nu Oud Soetermeer zich sterk maakt om in november a.s. door de gemeenteraad 't Oude Huis toegewezen te krijgen voor haar verzamelingen en activiteiten, leek het nuttig om vooruitlopend op de hopelijk gunstige beslissing alvast een en ander omtrent de geschiedenis van het pand mede te delen.

Jocoba Elisabeth Wilhelmina van Aalst Schouten verkreeg in 1816 uit de nalatenschap van haar vader, Gerardus van Aalst Schouten, ambachtsheer van Zoetermeer, behalve de titel ambachtsvrouw ook enkele percelen grond aan de Dorpsstraat waarop o.a. het oude huis van de ambachtsheren stond. Het betrof het stuk grond aan de zuidzijde van de Dorpsstraat tussen de brug naar de Vlamingstraat en het huidige huisnummer 9 van advocatenkantoor Keereweer. De grond werd in het kadastrale register van 1832 aangeduid als : huis, erf, tuin en "bos van vermaak". na haar overlijden in 1832 werd haar man Jacobus Bos, burgemeester van Zoetermeer, eigenaar van de grond en het huis. Het huis met omliggende grond verkocht hij in 1874 aan de gemeente Zoetermeer, die er na enige verbouwingen het gemeentehuis in vestigde.

Dit huis werd in de jaren '50 afgebroken. Thans bevindt zich daar het parkeerterrein voor de dokters-groepspraktijk en de apotheek.

De rest van de grond ging van Jacobus Bos in eigendom over aan zijn zoon Cornelis Leonardus Jacobus Bos, later burgemeester van Zoetermeer en Zegwaard. Deze liet daar in 1872 het huidige Oude Huis bouwen. Burgemeester Bos en zijn familie bewoonden het huis en zijn zoon Frederic Sophie Guillaume Bos trouwde daar vandaan met Maria Elisabeth Visser. F.S.G. Bos was burgemeester van Zoetermeer en Zegwaard van 1917 tot 1931 en tevens ambachtsheer van Zoetermeer. Het huis was inmiddels in handen gekomen van A.J. Bos, die het in 1934 verkocht aan C.L.J. Bos jr. Deze laatste verkocht het tenslotte op 17 januari 1957 aan Joseph Kentgens, die samen met zijn vrouw een tandartsenpraktijk in het huis vestigde. De familie Kentgens heeft het pand waarschijnlijk zijn naam gegeven want in 1967 verkochten zij het huis genaamd 't Oude Huis' aan de gemeente Zoetermeer. In 1975 werd de afdeling Voorlichting in het pand gevestigd. Hopelijk kunnen we straks schrijven dat het huis in 1985 ter beschikking werd gesteld van het Historisch Genootschap, teneinde daar een oudheidkundig museum te vestigen!

In houd mij aanbevolen voor nadere gegevens over de bewoners van het huis of over de inrichting. Het is bijvoorbeeld al bekend dat kinderen die vroeger op school stout waren, bij de burgemeester om excuus moesten komen vragen. Waarschijnlijk bestaan er meer van deze verhalen. Laat het even weten!

Ronald Grootveld.

MAAK ONZE VERENIGING STERK!

*Geef nieuwe leden op aan de
sekretaris: A. van Noort
Mauritsstraat 8.*

HUIS TE PALENSTEIN

Dit is een voorlopig en verkort verslag betreffende de opgraving van het Huis te Palenstein waarop nu perceel Dorpsstraat 108 te Zoetermeer staat. Dit voorlopige verslag is te beschouwen als een tussentijdse verantwoording voor de in dit projekt geïnvesteerde gelden, tijd en energie.

Een definitief rapport waarin alle gegevens uitvoerig gedocumenteerd zullen worden zal hopelijk spoedig na het beëindigen van dit projekt gepubliceerd worden.

In dat definitieve rapport zal ook iedereen bedankt kunnen worden die op een of andere wijze onze werkgroep behulpzaam is geweest maar nu is een woord van dank toch reeds op zijn plaats voor de eigenaars van het perceel, de firma Nadorp, die ons toestemming gaven om er te graven, en aan de gemeente Zoetermeer die geholpen heeft met het weghalen van enkele tonnen vuil.

Ook Rinck Brillen b.v. heeft ons enorm geholpen met de levering van elektriciteit.

De verantwoordelijkheid voor de opgraving berustte en berust nog bij de provinciaal archeoloog, drs. D. Hallewas. De dagelijkse gang van zaken was in handen van de veldwerkleider, Bart Westenbroek, en de projectleiders met hun assistenten. Van 19.12.1984 t/m 1.12.1984 was de projectleider Ron Lagas, daarna Goos Dullaart. Aangetekend dient hierbij te worden dat, mede wegens zijn functie als voorzitter van de AWZ, deze de verantwoordelijkheid vaker in handen heeft moeten leggen van zijn assistent Patrick van Domburg dan er zelf bij aanwezig te kunnen zijn, maar, het waren vertrouwde handen.

Tijdens de gehele opgravingsperiode is archiefonderzoek gedaan door Ronald Grootveld en Bart Westenbroek waarbij nieuwe gegevens vast zijn komen te staan over de genealogie van de familie van Egmond, in het bijzonder voor wat betreft het bestuur en de ambachtsheren van Zegwaard en het gebruik van het Huis te Palenstein. Een volledig verslag van de bevindingen zal te zijner tijd worden gepubliceerd.

Uit overleveringen en archiefonderzoek was een tiental jaren geleden al gebleken dat het Huis te Palenstein ergens in Zoetermeer had gestaan. Waar precies was niet bekend. Toen is ook al eens gezocht naar de restanten, maar tevergeefs.

Eind 1983 kregen wij echter toestemming om in huis en tuin van het perceel Dorpsstraat 108 te gaan graven. De tuin bleek echter in de loop der jaren een illegale vuilstort te zijn geworden met zo'n halve tot anderhalve meter puin en troep. Besloten werd toen eerst in het huis zelf te gaan graven, temeer omdat dit spoedig zou worden afgebroken. Bovendien kon dan inmiddels gepoogd worden de tuin op te ruimen.

In put I werd een restant van een 17de eeuws fundament gevonden waaronder een afvallaag met middeleeuws materiaal.

De putten II en III gaven aanvullende informatie hoewel in put II de werkzaamheden gestaakt moesten worden omdat zandlagen uitspoelden die de put deden instorten.

Een grote handicap tijdens de hele opgraving was de hoge grondwaterstand waardoor iedere dag veel tijd verloren ging met pompen.

Put III bracht ons ook nog het vrij complete skelet van een paard.

Put IV tenslotte leverde een bij het huidige huis behorende waterput op uit het eind van de 19de eeuw plus het feit dat we ontdekten dat we in een gracht aan het graven waren.

Inmiddels was in de tuin wat vuil verplaatst en werd er in put VI, op geringe diepte onder het maaiveld, een uit gele bakstenen bestaande vloer aangetroffen waarnaast de restanten van een stenen fundament rustend op houten palen. Onder de vloer werden, later, middeleeuwse scherven aangetroffen.

Bij het verder graven werd het steeds duidelijker dat we met put VI een gelukkige greep hadden gedaan, we waren namelijk precies op één der hoeken van het gebouw gestoten met aan één kant de gracht. Gezien de hele opstelling van de palen waren deze duidelijk bedoeld om een vrij zware constructie te dragen en de breedte van de muren, samen met andere aanvullende gegevens, o.a. de in 1979 gevonden beschoeiingsresten, maakten het aannemelijk dat het hier inderdaad ging om de fundamente van het Huis te Palenstein. Uit profieltekeningen, boringen, door het graven van put VII en andere gegevens kon uiteindelijk de omtrek van het huis berekend worden. Ook bleek dat het omringd was geweest door een gracht van gemiddeld 12 m breed. Het huis zelf heeft een lengte van 14 m en ook zijn grootste breedte bedraagt ± 14 m. Het bestaat uit een oudste gedeelte van waarschijnlijk 14 x 7 m met een latere uitbreiding naar de Dorpsvaart toe van ± 7 x 8 m. Uit archiefonderzoek is gebleken dat het huis tussen 1370 en 1394 gebouwd is door de toenmalige ambachtsheer van Zegwaard, Willem van Egmond, en in 1791 is afgebroken om plaats te maken voor een modernere buitenplaats waarvan de laatste resten in de zeventiger jaren van deze eeuw zijn verdwenen met de afbraak van de Brinkersfabrieken.

De toenmalige werkgroep heeft bij die afbraak resten van dit landhuis waargenomen maar de toenmalige provinciaal archeoloog raadde verder onderzoek op dat terrein af. Een groot deel van het terrein van het Huis te Palenstein is toen voor verder onderzoek verloren gegaan.

Op 3 november 1984 werden burgemeester H. Hoekstra en wethouder mw. A. Latenstein van Voorst-Woldringh uitgenodigd en samen met de pers rondgeleid over de opgraving.

Een direkt gevolg van dit bezoek was de toezegging van enige financiële steun en de medewerking van de dienst gemeentewerken die enige tijd later enkele vrachtwagens vol puin van het terrein weghaalde zodat wij de opgraving konden vervolgen zonder de noodzaak vuil van de ene plek naar de andere te verplaatsen, dit alles dan in de hoop dat het daar over enige tijd niet in de weg lag voor een volgende put.

Ook konden er een paar palen uitgetrokken worden in de hoop een sponsor te vinden om deze voor het nageslacht te bewaren.

Nader onderzoek van onze houtdeskundige, Lowie van Zwet, toonde aan dat een eerste reactie: berkehout, niet juist was maar dat alle onderzochte palen van de fundering van elzehout zijn. Een vergissing die mogelijk is omdat de bast van elzehout lijkt op die van berken.

Tijdens de gehele opgraving werden foto's, profiel- en vlaktekeningen gemaakt en werden grondmonsters genomen.

Een houten voorwerp is, samen met enige andere houtresten, naar de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders in Lelystad gebracht voor onderzoek en conservering.

De Rijksgeologische Dienst verrichtte naar aanleiding van de bevindingen in put V boringen op het opgravings-terrein waarvan wij te zijner tijd een verslag zullen ontvangen. Een verslag, ook van belang in verband met de pollen-analyse die door hen zal worden uitgevoerd.

Behalve de duizenden scherven, die alle gewassen, gedoogd en waar mogelijk bij elkaar gezocht en gerestaureerd moeten worden, zijn er enkele vondsten te noemen die er enigszins uitspringen, te weten een oliekannetje, een kanonskogel, een middeleeuws tinnen bakje en middeleeuwse leer-resten. Voorts enkele kevers die door de entomoloog dr. van Doesburg van het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden voor ons zijn gedetermineerd.

Enkele cijfers.

De twee open dagen trokken in totaal zo'n 6.000 bezoekers terwijl op de overige graafdagen in totaal nog eens 4.000 bezoekers geteld werden zodat ca. 10.000 mensen een bezoek brachten aan het opgravingsterrein. Een verheugend verschijnsel dat de geschiedenis van Zoetermeer in ieder geval bij een groot deel van de bevolking van Zoetermeer in de belangstelling staat!

In totaal zijn er 72 opgravingsdagen geweest (t/m 14 september 1985) waarbij gemiddeld 8 à 9 gravers (en graafsters!) aanwezig waren.

In totaal is er zo'n 3500 uur besteed aan het graafwerk. Het eigenlijke rendement besteed aan het veldwerk ligt lager wegens de zeer lange voorbereidings- en afsluittijden per graafdag. Iedere graafdag moest al het materiaal van onze eigen werkruimte naar de opgraving gebracht worden en 's avonds weer terug en uiteraard weer schoongemaakt! Dan moest er eerst een uur gepompt worden om grond- en regenwater uit de putten te krijgen en aan het eind van de dag werden de putten weer volgepompt, dit ter bescherming van de houten palen tegen uitdroging en als bescherming tegen schatgravers.

De leeftijdsopbouw van de gravers liep uiteen van 14 - 41 jaar.

EEN NIEUWE NAAM ALS KADO

Origineel kado-idee van Pelikan, de Printo-Fix stempelautomaat.

Klein genoeg voor uw binnenzak, groot genoeg voor duizenden haarscherpe afdrukken van uw naam.

In boeken, op enveloppen, brieven, etc. In eigen handschrift of andere letter naar keuze. Zo maakt u altijd een goede indruk.

Pelikan

De Printo-Fix stempelautomaat vindt u bij:

Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 165 2712 AH Zoetermeer

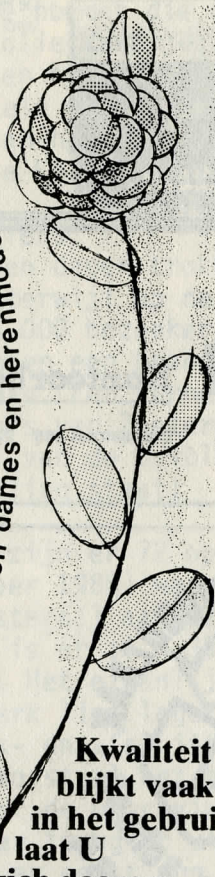
KOOT

oud papier lompen en metalen

VLAMINGSTRAAT 30
ZOETERMEER tel. 079-164196

in voor ni
eksklusief voor ni

weloverwogen gekozen dames en herenmode

**Kwaliteit
blijkt vaak
in het gebruik,
laat U**

**zich daarom
adviseren door**

van Waay
vakmensen in mode

damesmode:

dorpsstraat 89-91 - tel. 163167

herenmode:

dorpsstraat 163a - tel. 163910
zoetermeer

DOE-HET-ZELF CENTRUM

bij de molen
Stationsstraat 48

Zelfbediening voor:

- 1 - Houtwaren
- 2 - Plaatmateriaal
- 3 - IJzerwaren-
Gereedschappen
- 4 - Verfartikelen
- 5 - Wandbekledingen
- 6 - Elektrische-
artikelen
- 7 - Hang- en legkasten
- 8 - Sanitair
- 9 - Tuinartikelen
- 10 - Hobbyartikelen
- 11 - Klimartikelen
- 12 - Afrasteringen

*Meer dan 1600 m²
Doe-het-zelf artikelen*

SCHERPE PRIJZEN

Geopend:
maandag tot en met zaterdag

*'s morgens besteld
's middags thuis bezorgd*

TEL. 079-163731

Bij het totaal aantal graafuren van
3500 uur moeten nog opgeteld worden:
400 uur voor archiefonderzoek
600 uur voor tekenen, wassen en drogen van de vondsten
P.M.uur voor het bijeenzoeken, sorteren, restaureren,
conserveren, fotograferen etc. van de diverse
vondsten

4500 uur totaal tot nu toe besteed aan dit project.

Toekomst

Zolang wij in de gelegenheid zijn om door te graven
zullen wij alle mogelijke moeite moeten doen om nog
zoveel mogelijk gegevens veilig te stellen. Zo is de
bodem van de gracht nog niet bereikt en weten we ook
nog niet waar een eventuele brug over de gracht ge-
legen kan hebben.

Na beëindiging van het graafwerk moet het terrein
waarschijnlijk machinaal geëgaliseerd worden. Gelukkig
hebben we daar een toezegging van van de heer Goede-
gebuure.

Of en zo ja hoe in of op de nieuwbouw aangegeven kan
worden dat op die plek het Huis te Palenstein heeft
gestaan is een zaak van overleg die hopelijk positief
kan eindigen.

Vele vondsten moeten nog gereinigd, geconserveerd,
gerestaureerd en gedocumenteerd worden. Dit zal nog
geruime tijd in beslag nemen omdat inmiddels enkele
andere projecten onder handen zullen moeten worden
genomen.

Ook zal er nog verder archiefonderzoek nodig zijn om
tot een afgeronde conclusie te kunnen komen.

Zoals reeds gezegd hopen wij na beëindiging van het projekt een gedetailleerd verslag te kunnen publiceren. In welke vorm, gestencild of gedrukt, met of zonder illustraties, is afhankelijk van de dan ter beschikking staande financiële middelen.

Ook een tentoonstelling over dit projekt staat op het programma.

Ook zal de mogelijkheid onderzocht dienen te worden of de gemeente Zoetermeer in haar nieuwe bestuurs- onderkomen niet iets van haar ruim zes eeuwen oudere voorganger, immers in die tijd gebruikt als bestuurs- zetel van het ambacht Zegwaard, kan en moet laten zien.

Archeologische Werkgroep Zoetermeer.

Naschrift

Natuurlijk moeten ook alle andere, in bovenstaand verslag niet met name genoemde gravers en graafsters heel erg bedankt worden voor hun inzet en enthousiasme. Zonder jullie was deze opgraving en daarmee dit verslag niet mogelijk geweest. Ook degenen die geen veldwerk deden waren belangrijk in hun steun en werk aan velerlei karweien en klusjes.

Onze dank gaat ook uit naar Gerard van den Broek, helaas op 13 oktober j.l. overleden, die veel voor onze werkgroep heeft betekend.

Ook bestuur en leden van het Historisch Genootschap "Oud Soetermeer" hebben ons in velerlei opzichten steun verleend.

Eén groot, een reuzegroot probleem blijft:

WAAR GAAN WE NAARTOE ???!

Waar gaan we naartoe met al onze scherven, vondsten, materiaal enz. als onze huidige werkruimte:

ofwel door de gemeente gesloopt gaat worden

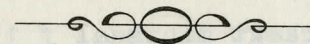
ofwel aan vandalisme ten prooi zal vallen ?

Waar kunnen we dan alles opslaan, verwerken, waar kunnen we vergaderen, lezingen houden, enz. enz.?

In de Oudheidkamer? Die is al veel te klein. Zelfs een tentoonstelling van onze vondsten van het Huis te Palenstein is daar niet mogelijk, laat staan om daar ook nog een werkruimte in te richten!

Is een behoorlijke ruimte voor een museum over de geschiedenis van Zoetermeer niet mogelijk in een stad van meer dan 80.000 inwoners ...?

G.C. Dullaart
Voorzitter A.W.Z.

ADVERTENTIE

Gevraagd: het boek "Zoetermeer, een Hollands tweeling dorp" van drs. P.C. Hoefnagel.

Ik ben bereid een redelijke vergoeding te betalen. Tevens gevraagd alle afleveringen van het verenigingsorgaan tot 2e jaargang, nr. 7.

A.H.Bos, van Zeggelenlaan 152
2524 AV 's-Gravenhage
tel. 070-936434

A A N M E L D I N G S F O R M U L I E R

Ondergetekende geeft zich hierbij op als lid van de
Vereniging Historisch Genootschap "Oud Soetermeer".

Naam: _____

Adres: _____ tel: _____

Postcode en woonplaats: _____

Geboortedatum: _____ (alleen voor jeugdleden
12 t/m 17 jaar).

Handtekening,

De contributie bedraagt minimaal f 15,-- per jaar
terwijl een vrijwillige bijdrage voor de Archeologi-
sche Werkgroep Zoetermeer, (A.W.Z.) zeer op prijs
wordt gesteld.

Bovenstaand formulier kunt u sturen naar of inle-
veren bij de secretaris A. van Noort, Mauritsstraat
8, 2712 CW Zoetermeer.

KOOPT BIJ ONZE ADVERTEERDERS

